

REDACTIA

Bd. Deák Ferencz-u. Nr. 28.

ABONAMENTUL

pentru Austro-Ungaria:

pe un an	20 cor.
pe 6 luni	16 cor.
pe 3 luni	5 cor.
pe o luna	2 cor.

În ziua de Duminică pe un cor.

pentru România și străinătate pe un
40 franci

Abonamentele se lasă pe cont.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA

Arad, Deák Ferencz-u. Nr. 28.

INSERTIUNILE:

Se plătește în avans: pentru două săptămâni, 1 cor. și douăzeci de bani; pentru o lună, 3 cor. și douăzeci de bani; pentru trei luni, 5 cor. și douăzeci de bani; pentru șase luni, 10 cor. și douăzeci de bani; pentru un an, 20 cor. și douăzeci de bani.

Adreșele abonaților, cărți și inserții, se adreșează la administrația în Arad.

Prețurile pentru cerșetari și comenzi se plătesc în avans.

Într-o săptămână se plătește în avans.

Proiectul de adresă către Tron

prezentat în ședința dela 5 Maiu nou, de partidul naționalităților din Dietă.

Majestatea Voastră Imperială și Regală Apostolică!

Imprejurările noastre critice parlamentare au determinat pe Majestatea Voastră, să disolvați la 4 Ianuarie 1905 Dieta convocată pe anul 1901—1906 și prin escrierea a noilor alegeri să faceți încercare în direcțiunea, a da posibilitate publicului alegător a-și manifesta părerea privitor la chestiunile în discuție politică și de drept public aruncate la suprafață.

În viața unui stat parlamentar, e la tot cazul un simptom îngrijitor, ca validitatea voinței majorității parlamentare și prin aceasta activitatea Dietei, minoritatea să se silească să influențeze, cu ori-ce preț a o zădărnici și nu poate suferi îndoială, că judecarea astorfel de cazuri aparțin tribunalului națiunii, care nu poate, dacă este stăpâna propriei sale voințe. Își și știe validita verdictul.

Față de ceea ce așteptare a Majestații Voastre, ca alegerile orînduite să restituie ordine parlamentară distrusă și să redea capacitatea de muncă a Dietei, noi, — și aceasta o mărturisim cu regret — speranțe din capul locului n'am legat. Îngrijirea noastră a și verificată de împrejurările ce-au urmat.

După părerea noastră adică, această criză a vieții constituționale a patriei noastre, numai prin sanarea radicală a boalei ar fi putut primi soluție definitivă, cu alte cuvinte dacă la întrebarea pusă de Majestatea Voastră, nu numai o parte minusculă a națiunii, o fracțiune privilegiată, ci națiunii politice maghiare întregi i-s'ar fi dat mod pentru manifestarea voinței sale. Pentru-că, până când la alegerile dietale abea o a'cincia parte a națiunii își poate rosti voința, este imposibil a împedea, ca ori-care minoritate parlamentară, fie din interes de partid, fie eventual din curată convingere, să nu se provoace la aceea, că majoritatea covârșitoare a națiunii, și mai ales partea exclusă dela exercitarea drepturilor constituționale nu aprobă direcția politică a majorității parlamentare; ba poate să se ivească și cazul, ca minoritatea parlamentară cu drept a putut susține despre sine, că de fapt dânsa este deposedată voinței majorității națiunii.

Din contră, dacă majoritatea parlamentară se poate provoca pe temeiul votului universal la adevărata voință națională, liber manifestată, atunci cade legitimitatea morală a obstrucțiunii. Este convingerea noastră fermă, că aceasta latentă gravă boală, numai se poate sana, dacă în spiritul nefalsificat al legilor fundamentale din 1848 și 1867/8 pe toate liniile vieții constituționale fără nici o privire la interesele de rasă și de clasă, totalității națiunii și pe lângă luare în considerare a intereselor statului ungar păstrat și susținut de aceasta totalitate, se

câștigă valoare absolută și necondiționată principiului fundamental, în sensul căruia toți locuitorii Ungariei, fără osebire de naționalitate sunt membrii egali îndreptățiți ai națiunii politice maghiare unitare și indivisibile.

Ne doare mult, că tocmai acum, înainte de a fi intrat sanarea acestei, precum și a altor boale interne a vieții noastre constituționale, s'au ivit la suprafață astfel de chestiuni, cari ating vital situația economică și de drept public a patriei noastre față de Austria și rezolvarea căror chestiuni reclamă o judecată calmă și circumspectă. Învățăminte amare a grelelor vremuri, au putut pe fiecare convinge că din punctul de vedere al intereselor reciproce între cele două state ale Monarhiei, legăturile de aliață înscrise în 1867 cari trec peste uniunea personală, numai atunci pot conta la stabilitate, dacă în ambele părți se sprijinesc pe majoritatea reprezentanței firești a popoarelor. Inchinându-ne înaintea admonițiilor istorice a ultimelor trei decenii, dorim, că în astfel de chestiuni importante națiunea politică maghiară în totalitatea ei să-și exprime voința și să se dărime acele ziduri despărțitoare, cari durere, s'au susținut până în ziua de azi într'o mică parte privilegiată înzestrată cu drepturi constituționale și între partea preponderantă, înzestrată numai cu datorințele contribuției de dare și de sânge.

Cu sinceritatea datorită Majestații Voastre trebuie să declarăm, că atunci când din cele aproape 20 milioane de locuitori ai țării, abia un milion este numărul acelor, cari sunt investiți cu dreptul electoral, noi, corpurile legiuitoare actuale, fără oare-care nemodestie nu putem afirma despre noi, că am reprezenta totalitatea locuitorilor țării. În urma manciatăii legii noastre electorale cât și în urma împărțirii tendențioase a cercurilor electorale, a abuzurilor și a siluirilor ce în măsură mare tot se mai comit și acum la alegeri cea mai mare parte a locuitorilor țării nu este reprezentată prin corpurile legiuitoare.

La aceasta se mai adaugă stabilirea de multe-ori tendențioasă și arbitrară a censului de dare și în sfârșit aceea stare în adevăr detestabilă, că aceeași țară are două sisteme electorale: pentru-că altul e sistemul electoral pentru Ungaria proprie și iarăși altul pentru părțile ardelenale ale Ungariei. Aceste detestabile stări au îngreunat, respective au făcut total imposibilă participarea la viața parlamentară a naționalităților nemaghiare, deopotrivă credicioase țării și naționalității lor, simțindu-și la pasivitate politică.

Purcezând din principiul egalității de drepturi, e cu totul îndreptățită pretenziunea, ca fiecărui cetățean al țării să i-se dea dreptul de alegere, fără osebire de naționalitate. Prin urmare, cu marea majoritate a țării împreună, dorim sufragiul universal și arondarea dreaptă a cercurilor electorale, fără nici o privire la interese speciale ori separatistice. O cerem asta cu atât mai ales, pentru-că la ultimele alegeri națiunea a distins cu încrederea-i tocmai pe acelea partide, cari în privința sufragiului universal au făcut promisiuni obligatoare. Noi considerăm încrederea poporului de un astfel de capital moral, în cât călcarea sub ori-ce titlu bine sunător a făgăduinței făcute, o ținem de un păcat neiertat atât din punctul de vedere al moralei politice cât și din cel al cuvîntei politice.

Împărțirea necondiționată a fiecărui membru al națiunii politice, împărțire bazată pe egalitatea drepturilor și de aceea e inevitabilă, fiind că e adevăr nerăsturnabil, că ori-ce restricțiune, care pe motivul libertății publice se aplică din interese de rasă și clasă, a devenit pedică în dezvoltarea adevăratei libertăți constituționale chiar și pentru rassa maghiară. Dovadă e împrejuraarea, că dela transacția din 1867 guvernele formate din partidul majorității parlamentare împotriva continuei afirmări a liberalismului, n'au găsit pedeci nici în legile sancționate, când era vorba de călcarea și restringerea libertății publice. Dreptul de asociare și adunare n'a fost pus în lege în mod intenționat și esercierea acestor drepturi cardinale pentru o mare parte de cetățeni a depins dela bunul plac al guvernelor, prin ceea-ce aceste drepturi au devenit iluzorii. Libertatea cuvîntului și a presei, aste două garanțe ale adevăratului constituționalism pentru o mare majoritate a populației au fost scoase din vigoare în țara noastră locuită de popoare ce cinstesc și iubesc libertatea; guvernele de decenii au înșiruit un lanț nesfârșit de procese și prigoniri politice. Dreptul autonom al cetățenilor a fost știrbit în municipii prin înregistrarea în lege a instituției viriliștilor și dreptul de candidare dat fișpanilor (prefecților) și fisolgăbiraclor (subprefecților).

Condiția existenței statului de drept e cinstirea legii. Cuprinși de adâncă mâhnire suntem siliți a descoperi Majestații Voastre faptul, că din legile sancționate nu se duc la îndeplinire acelea cari par a fi în contradicție cu interesul rău priceput al rasei, ce se identifică cu statul. Asta procedură față de legi invoală în sine simburile unor mari primejdii, fiind că ciunțește încrederea cetățenilor în ordinea de stat și sfințenia legii.

Astfel isvor de gravamine r gnicolare e faptul, că în ceea-ce privește egala îndreptărire a naționalităților, paragraful 44 al legii din 1868 adus pe temeiul promisiunilor solemne ale națiunii nu numai, că nu s'a executat și nu se ține sincer și conform intențiunilor legiuitorilor de atunci, ci cu totul tot contrar egalei îndreptăririi a naționalităților majoritatea populației țării e sistematic împedecată în cultivarea și mai departe dezvoltarea naționalității sale. În contradicție cu principiul constituționalismului unei foarte însemnate părți a cetățenilor prin decrete i-s'a luat elementarul drept constituțional, ca prin alcătuirea de partide politice să-și poată dezvolta, apăra naționalitatea recunoscută prin lege; s'a adus tesa anti constituțională, că publicarea programelor politice se concede numai după prealabila învoire a puterii executive.

Prin identificarea intereselor statului cu interesele partidei și clasei dominante se susține, că aceste interese ar pretinde, ca puterea executivă să pună pedeci în drumul cultivării și propășirii culturale a poporului în acel fel, că în deosebi decretele și proiectele mai nouă de legi fac aproape imposibilă instrucția poporală în limba maternă. Dispoziția legii, ca statul să susțină pentru cetățenii de ori-ce naționalitate școli, cu limba maternă de propunere deapreptul poruncește guvernelor, ca să întrețină atari școli.

Dar guvernele nu numai nu împlinesc datoria aceasta, dar nu lasă, ca cetățenii nemaghiari chiar cu propriile lor jertfe de bani să se îngrijască de școli cu limba de propunere maternă. Lipsa în parte totală de școli medii (secundare) — și de specialitate, cari ar învăța în limba maternă a elevilor, ne espune, ca cei interesați să-și caute școli cu limba maternă de propunere în străinătate. Drepturile autonome ale bisericilor, drepturi garantate prin legi fundamentale sunt călcate în picioare sub pretextul interesului statului; ear îndreptățirea incontestabilă a bisericilor, ca catechisarea să se facă în limbile oficioase, a fost atacată prin decrete guverniale.

Așisderea în contradicție cu spiritul și dispozițiile festive ale legii din 1868 art. 44 prin preterarea totală a limbilor materne nu numai administrația se îngreunează, suferă însă și iustitia, deoare prin aplicarea instituțiunii de interpret se nimicește influința imediată a vorbelor.

Mijlocul cel mai efectiv al siguranței Statului este puterea armată. Considerându-i importanța, este de dorit ca puterea armată ferită de ori-ce frecări de natură politică să servească scopurilor apărării armei comune a ambelor state. Introducerea serviciului militar de doi ani îl dorește țeara întreagă. Prin instrucțiunea militară mai intensivă anul al treilea de serviciu este ușor de dispensat. Condițiunea prealabilă a succesului unei astfel de instrucțiuni militare în chip rațional este, ca instrucțiunea militară a feciorilor să se facă în limba lor maternă și tocmai din acest motiv în cadrele regimentelor este a se da o importanță mult mai mare, ca până-acum limbii materne a feciorilor. Tot asemenea interesele justiției pretind, ca în judicătura militară acuzatul, să se poată apăra în limba sa maternă.

Una dintre greutățile rezolvirei crizei politice actuale o constituie chestiunea economică. La arangiarea acestei chestiuni este a se lua în deosebită considerațiune faptul, că partea cea mai mare a locuitorilor patriei noastre s'ocupă cu agricultura. La chestiunea vamală și peste tot la rezolvirea aran-

jamentului economic, considerațiuni din domeniul public nu pot fi datătoare de măsură. În aceste chestiuni exclusiv numai interesele economice au să decidă și tocmai în considerarea acestor interese este de dorit că la eventuala despărțire economică de către Austria, numai după crearea condițiunilor prealabile și luarea dispozițiilor pregătitoare să se facă aceasta, ca să nu se periclitizeze interesele agrare a populațiunii țării. Interesele materiale sociale și culturale a clasei agronome a claselor micel industrii și a muncitorilor va trebui să constituie una din preocupările arzătoare a viitoarelor guverne. Reforma legilor de dare pe baza principiului dării progresive, scutirea de contribuțiune a minimumului de existență, tot astfel scoaterea de sub darea indirectă a articlilor indispensabili de alimentare, sunt pretenziuni, a căror rezolvire nu mai suferă amânare.

O serie întreagă de agende așteaptă deci rezolvirea lor și tocmai din cauza acestora inimile noastre sunt cuprinse de adincă îngrijorare, văzând că criza politică devenită cronică, sfîngeneste acum de ani de zile activitatea Dietei.

Datorință isvorită din fidelitate de suspuși avem a declara, că actuala Dietă, își va ținea de principală-i problemă, a crea o astfel de reformă parlamentară, care stînd pe baza sufragiului universal, prin arondarea proporționată a cercurilor, prin asigurarea tot mai mult a libertății și curățeniei alegerilor, să facă din reprezentanța națională adevărată depozitară a voinței naționale, fiindcă vindecarea temeinică a boalei parlamentarismului nostru și soluția mulțumitoare a chestiunilor de drept public și economice, se poate aștepta numai dela astfel de reprezentanță, care primind mandat dela totalitatea națiunii, va face posibilă reprezentarea tuturor intereselor juste.

Cari de altfel suntem cu omagială suspunere

Corpurile legiuitoare din Ungaria, Croația și Slavonia :

Dr. Teodor Mihali, Ioan Russu și-riuanu, Aurel Novac, Dr. Aurel Vlad, Dr. Nicolae Comșa, Dr. Ioan Suciu, Dr. Stefan C. Pop, Vasile Damian, Dr. Ljubomir Pavlović, Milan Hodža.

Vorbirea lui dr. T. Mihali.

Di dr. T. Mihali, președintele partidului naționalităților din parlament, a ținut Vineri în 5 Mai următoarea vorbire :

Onorată Dietă! (S'auzim, s'auzim!) Este o înaltă și patriotică dorință, că toate acele partide cari au pricepere pentru interesul obsteșc și toți factorii politici să contribuie ca situației precare și crizei îndelungate care ține d'atâta vreme, să i se pună capăt, ca astfel parlamentul să-și reia activitatea. Tocmai pentru-că noi considerăm aceasta de o patriotică datorie, cu regret trebuie să vedem, că la deslegarea atâtor chestii de drept public și politice venite la ordinea zilei n'am fost consultați. Această înlăturare, cunoscând opinia publică dominantă, nu ni-a surprins. Durere: dar concepțiunile politice actuale sunt așa fel, că ori-ce pas făcut de naționalități pentru apărarea intereselor lor se cuatifică drept antipatriotism și tendință de a răsturna statul.

Tocmai de aceea, în numele partidului ce conduc, socot de o datorie a mea către țară, să protestez hotărît contra acuzării nefondate că noi am urmări ținte sepriatistice

(aprobări între Români) și am propovădite tendențe de răsturnare. Fac aceasta cu o mai osebit, cu cât cred tare, că fiecare naționalitatean cinstit trebuie să străduiască pentru integritatea, consolidarea și propășirea patriei. (Aprobări. S'auzim, s'auzim! în stînga.) De aceea, Onorată Dietă, mă folosesc de înaltă prilej, când după un șir întreg de ani de față naționaliști se presintă aici iarăși o partid, să fac unele enunțațiuni.

Declar, Onor. Dietă, că partidul național va lupta aici nu numai pentru apărarea intereselor speciale, ci va intra pe arenă în chestii de înalt interes general. *Indeosebi pentru apărarea ideii de egală îndreptărire care susține statul*, în interesul tuturor naționalităților sau popoarelor din țară. Să adică adânc convins, că numai această patriotică activitate a noastră va asigura viitorul partidului în Dietă. Cu aceeași sinceritate declarăm însă și aceea, că noi **unitatea statului nu o vedem în unitatea limbă, care nici nu se poate de altfel realiza** (Mișcare în stînga), *ci în unitatea sentimente isvorite din interesele comune*. Să ne însemnăm bine, Onor. Dietă, că pe baza acestui principiu a stat legislațiunea patriei noastre și în trecut și acestul țară îl poate mulțumi existența de o mie de ani.

Nu pot dar să primesc tendința de a unifica toate neamurile din patrie să fie aceeași limbă. Asta, după priceperea noastră este o absurditate. (Așa-i, așa! între naționalități. S'auzim! și sgomot în stînga.) În trecut, indeosebi în legislațiunile dela 1861-65—68 **acest princip a fost primit și pe buclă se dedese deslegare chestiei naționalităților.** (Așa-i! între naționaliști.)

Cu regret trebuie să constatăm însă, indeosebi guvernele liberale, ce au urmat dela 1867, au rupt cu desevirșire cu tradiția și nu numai, că nu respectează legi fundamentale aduse pentru garantarea drepturilor naționalităților, ci mai târziu, pe legi noi și prin ordinațiuni ministeriale scos din vigoare legi, cari garantează dreptele noastre pretensiuni. (Aprobări între naționalități.) După cum dovedesc cele înalte plate: de câte ori guvernele au vrut să ajungă la anume ținte, tot'dauna s'au poartat la naționalități, presintându-le drept **numus**. (Sgomot și aprobări în stînga.) Luminos se demonstrează asta și prin ce petrecute adineoară când dnul primministru a imputat coaliției, de ce n'a luat în proiectul de adresă revizuirea legii instrucțiunii. Imputarea asta de altfel nici n'are rost, și fără basă, deoare-ce noi, naționalitățile suntem străini de voința să învâțăm ungurește cât se poate și cei cari au nevoie de ea o învâțăm chiar bine. Durere numai, că azi s'au dat expresie unor așa tendențe, în comune locuite de naționalități să se vorbească exclusiv ungurește, va să zică să se neglijeze absolut cultivarea limbii noastre materne. Asta se urmărește adică prin proiectul din lege alui Berzeviczy, *ceea-ce în sine nu se poate accepta din nici un punct de vedere* (Sgomot în dreapta), *și mai puțin din punct de vedere uman și pedagogic* (Aprobări între naționalități) Despre asta vorbim de altfel mai pe larg, când va veni discuția.

Mă întorc deci la obiect și deoare vremea e înaintată, voi fi scurt.

Am observat cu regret, că despre chestiunea de rezolvare al chestiei naționalităților în adresă nu se spune nimic (Sgomot în stînga), și nici despre reforma legii electorale nu se exprimă, după cum e în progr-

ramul nostru nici după cum au vestit alegerilor înainte de alegeri. Și deoarece-mie soților mei de principiu nu ni s'a dat voie să ne dezvoltăm părerile aici în Dietă, îndrăznesc să prezint un proiect de adresă, asupra căreia vom mai vorbi, dacă va fi necesitate (S'auzim, s'auzim!)

Dr. T. Mihali a citit apoi proiectul de adresă.

Deschiderea Sinodului Aradan.

Serviciul divin. — Deschiderea Sinodului. — Ședința publică la Seminarul nostru.

Arad, 7 Maiu.

Dumineca Tomii a strins frunțașimea înregul dieceze în Arad: pe cei frunțași între preoți mireni; căci în această Duminecă a Tomii se deschide sinodul diecesan.

Deschiderea sinodului a fost premersă de o superbă liturghie, la care a pontificat P. Sa Episcop Ioan Papp, cu strălucită asistență compusă din C. Lor Augustin Hamsea, starițul mănăstirii Hoș-Bodrog și Vasile Mangra, vicarul Orăzii-mari protopopii: Beleş, Popovici, Georgia, Moga Popovici, Lucuța protodiaconul Dr. I. Suci, diaconii Dr. T. Botiş, Cornel Lazăr. În decursul serviciului P. S. Sa a hirotonit întru diacon pe tinerul Popovici.

Răspunsurile le-a dat corul seminarial de conducerea dlui profesor Lugoșan

După terminarea serviciului divin, deputații petrec corporativ pe P. Sa Episcopul la Seminar, unde se țin ședințele sinodului. Public mult se atasează și când ajungem la seminar, galeriile sunt deja pline, mai ales dame.

Deputații sinodali sunt în mare parte de față. Lipsesc deputații naționali din Dietă — reținuți de cauza națională — și vre-o doi-va, care și-au scuzat absența prin boală.

O inovațiune plăcută ochiului în interiorul salei Sala festivă a seminarului renovată și frumos pictată, ear în locul băncilor de pânăci foteluri frumoase și comode de lemn, ofer comoditate deputaților.

P. S. Sa Episcopul apare la 1 oră în sala primit cu entuziaste ovații.

La dreapta P. S. Sale, la loc arhiepiscopului Aug. Hamsea, la stânga Vasile Mangra vicarul Orăzii mari.

O masă în dreapta este pentru presă. Alături stânga pentru birou.

«Christos a nviat» este salutul cu care P. S. Sa își începe discursul de deschidere, acoperit la sfârșit cu însulțite aplauze.

Se citește apoi apelul nominal, la care răspund ca prezenți următorii deputați:

Dr. Cornel Ardelean, Vasile Bogoi, Augustin Botoc, Petru Cimponer, R. R. Ciorogar, Dr. Aurel Cosma, Ioan Costa, Damian Dragonescu, George Feier, Paul Gavrillette, Ioan Georgia, Vasile Goldiș, Constantin Gurban, Augustin Hamsea, Ioan Hamsea, Andreiu Horvath, Dr. Sever Isgranic, Dr. Aurel Lazar, Vasile Mangra, Dr. Alexandru Marta, Dr. Valeriu Merin, E. Ia Moga, Dr. Nicolau Oncu, Dr. Nestor Oprean, Dr. Ioan Papp, Aurel Petrovici, Dr. George Popa, Alexa Popovici, George Popovici, (ref.) Dr. George Popovici, Moga Popovici, Dr. Traian Puticiu, Sava Raicu, Nicolae Roxin, Gerasim Serb, Gerasim Sărb, Petru Serb, Virgil Tomici, Petru Truța, Emanuil Ungurean

P. S. Sa Episcopul: Fiind peste 40 membri prezenți declar Sinodul de capabil a aduce concluzii valide. Însăreinez cu conducerea protocolului pe dl Ioan Georgia, vorbitorii pro se vor adresa la dl Ioan Costa, cei contra la dl Dr. V. Mazin.

Înainte de a trece mai departe la ordinea zilei, împlinesc dlor deputați o tristă datorință, amintindu-vă, că anul trecut iar ni-a lipsit moartea de doi buni colegi, de protopopul Ioan Groza jun. și de George Lazar. Vă rog să dați expresiune celorlalte prin sculare.

Sinodul: Dumnezeu să-l ierte!

P. S. Sa Episcopul citește comisiunile și împarte agendele.

Comisiunile sunt următoarele:

1. *Biroul sinodal*: Ioan Georgia și Andreiu Horvat (din cler), Vasile Goldiș, Dr. Valeriu Merin, Dr. Ioan Papp și Ioan Costa (mireni) notari; protonotar: Vasile Goldiș.

2. *Comisiunea organizatoare*: Vasile Mangra, Constantin Gurban, Dr. Iosif Gallu, Nicolae Zigre, Dr. Nicolau Oncu și Petru Truța.

3. *Comisiunea bisericească*: Augustin Hamsea, Dr. Ioan Trailescu, Dr. Nestor Oprean, Dr. George Popovici, Dr. Gavril Cosma, și Dr. Aurel Lazar.

4. *Comisiunea școlară*: Roman Ciorogariu, Dr. Traian Putici, Dr. George Popa, Emanuil Ungureanu, Augustin Botoc și Paul Gavrillette.

5. *Comisiunea epiropească*: George Popovici (ref.), Nicolae Roxin, Mihail Veliciu, Sava Raicu, Damian Dragonescu, și Dr. Ioan Suci.

6. *Comisiunea petiționară*: Vasile Beleş, Aurel Petrovici și Dr. Aurel Cozma.

7. *Comisiunea bugetară*: George Feier și Tit Mărgineanțu.

P. S. Sa Episcopul: Rog pe domniile deputați să se pronunțe, când voese să ținem proxima ședință. Țin însă să fac obiecțiunea, dlor deputați, să facem cât mai multă economie de vreme, căci suntem săraci...

Dr. Nicolae Oncu: Numai Dumnezeu are!

P. S. Sa Episcopul: Cred că mâine, Luni după amiază la trei ore să ținem ședința proximală. Se primește.

P. S. Sa ridică apoi ședința la 2 ore.

Multă lume și aleasă ticsise sala cea mare a seminarului, căci era vorba de a asculta producțiunea teologilor și pedagogilor noștri. Dame, domnișoare și domni se grăbiseră a aduce obolul lor pe altarul culturii naționale. Sala era plină mai mult de domnișoare și dame... primăvară de flori, care de ar fi văzut-o Ovidius din nou ar fi zis poate în mulțioasă licență poetică: *spectare veniunt, veniunt, spectentur ut ipsae*. Căci într-adevar atâta farmec de flori frumoase era în sală, că era imposibil să nu devii poet... Domniile trebuiau să se salășuiască în culcuș, pardon în gangul de dinaintea sălii cel mari.

Și considerând după mulțimea prea încercatului program în adevăr publicul a trebuit să rămână satisf. Satisfacerea își are firește gradele sale.

Prologul ședinței a fost bine executat cântarea a harnicului nostru profesor de cânt și artist Trifa Lugoșan: *Invidere*. Apoi președintele societății, teologul de curs III. P. Popa în scurte cuvinte a introdus punctele, ce aveau să urmeze.

Eu unul sunt omul impresiilor. Drept aceea să nu vă separați, de vă spun, că corul dlui Lugoșan a întrecut orice așteptare în o sală cu așa rea acustică. „Spune-mi“, „Fa-mă Doamne“ compozițiile iubitelui nost artist, apoi „Floare floricea“ de Wahman, „Frunză verde foi mărunte“ „Ca la breazi“ etc., compoziții proprii au fost cu csecuție impecabile și nu putem, decât felicita pe un institut, ce poate avea și declara de al său profesor pe dl Lugoșan. Drept aceea piesele de cor au fost și punctele de forță ale searaei.

Teologul Vulpe ne-a declamat cu sentiment și dovedind îndestulitoare rutină *Fragment din Satira III*, de M. Eminescu; așisderea n'aveam decât să laudăm sârguința pedagogilor E. Drimba și G. Cosma, care au delectat numărul public prin predarea actualului II din *Despot Vodă* de V. Alexandri, ear teologul A. Bota a plăcut mult cu al său *Năitu Viteazul* de T. Speranța.

Entre aceste puncte dl P. Popa a cetit despre *armonia între știință și religione*, temă grea, dar din punct de vedere științific slab executată.

Orchestra societății însă a fost de un nivel înalt. *Păsărelele reginei*, precum și *Marsul* au produs furtun de aplauze.

Și publicul... publicul a fost tare număr și repet ilustra. Am putat deosebi pe P. S. Sa Episcopul Ioan Papp, Magn. Sa Vicarul V. Mangra, familia Dr. Oncu, Raicu, etc. Provincia venise aproape toată: domni, dame și domnișoare... Ș'apoi a fost dans animat în seminar, în sala festivă.

În fine un prietin mi-a prezentat următoarea listă:

Doamnele: Ana Adamovici, I. Biriș, Florica Boțco, Irina Bogdan, Luiza Barzu, Roza și

I. Borlodan, Irina Cure, Florica Boyaci, Iulia Erdélyi, I. Evuțian, Lucreția Herbay, Sab. Lepa, C. Lazar, V. Marinescu, Florica Mezei, A. Nădaban, L. Nătan, Anuța Nica, George Popovici, Enil Popovici, Dr. G. Popa, Livia Papp, vad. Lucreția Perin, Teofania Rănoț, Maria Scep, Florica Tomi, Elena Trandafir, Maria Valtner, Er. Vasilon, Eva Vulpe.

Domnișoarele: Ecaterina și Victoria Alexe, Emilia Adamovici, Emilia Barzu, Florica Barna, Emilia Bogdan, Florica Bonciu, Lucreția Borza, Valeria Boțco, Minerva și Felicia Ceantea, Irina Cure, Iuliana Covac, Sofia Doboșan, Adela Dulescu, E. și A. Evuțian, Sofia Ionescu, Sofia Laurensky, Elena Mihulin, V. Murgu, Olga Mezei, Florica Nisca, Silvia Nădaban, Florica și Zina Popovici, A. Popovici, C. Papp, Rozalia Papp, C. Rănoț, Elena Stoica, Lucreția Seliștean, Cristina Scep, Maria Ungurean, Sidorina Vulpe.

Raport din Dietă.

Budapesta, 5 Maiu 1905.

Ședința de azi promite a fi tot așa de interesantă, ca cea de ieri. Sunt înscrși să vorbească pentru primirea proiectului de adresă 5 inși, ear până la ora 10^{1/2} nu-i încă înscrși nimeni să vorbească. Se afirmă însă, că va vorbi Tisza și poate Dániel. Cumm Românii prezintă proiect de adresă separat, dacă îl vor anunța în ședința de azi, le și vine rîndul, chiar la început, să-l prezinte și să-l susțină.

Pe culcușurile Dietei se vorbește de altfel că încât privește criza politică, nu s'a făcut nimic pentru rezolvarea ei. Bolgar Feherenz, vicepreședintele Dietei își exprima ieri temerea, că poate și peste un an situația să fie tot cea de azi, ear un guvernamental ne spunea că la clubul liberal se vorbea aseară că actualul guvern ar pleca, dar M. Sa nu-l lasă, neavând pe cine să pună în loc, căci cu opoziția aliată nu poate ajunge la înțelegere. Tisza însă vrea cu orice preț să plece și astfel e probabil, că actualul guvern va continua să gireze afacerile fără a avea în frunte pe Tisza.

S'au înscrși să ia cuvântul contra proiectului de adresă al opoziției aliate Dr. Iszekutz, liberal și din partea Românilor Dr. T. Mihali, care are la sine proiectul de adresă subscris de cei 10 deputați ai clubului parlamentar al naționalităților.

Ședința se deschide la orele 10^{1/2}.

Preșidează Justh.

Galeriile pline; dintre partide numai disidenți strălucesc prin absență.

După obiceiurile formalității, se intră în ordinea de zi.

Dr. Iszekutz vorbește așa de încet, că abea se aude. La început se ocupă de relațiunile dintre Croația și Ungaria, spunând că prin înțelegere și frăție se pot arangia afacerile comune dintre ele (aprobări generale). Citează o mulțime de §§-I de legi privitoare la legăturile de drept comun dintre Ungaria și Croația.

Zichy Aladár, președintele partidului popular, declară în numele aderenților acestui partid, că primește proiectul de adresă.

Îl primește întâiu, pentru-că ar fi primul act oficios de atingere a noiei Diete cu M. Sa, ear în a doua linie, pentru-că proiectul este moderat. Și apoi este nevoie ca prin adresă partidele aliate să se manifeste puternic mai ales, ca deși partidul liberal a căzut, guvernul liberal stă însă neclintit la putere. Spune că primirea adresei nu însemnează condamnarea bazei 67-iste, ci osândirea corupțiunii liberale (aplaude în stânga).

Tisza István. În mijlocul unei atențiuni generale vorbește întâiu asupra situației, spunând că prin proiectul de adresă zăpăceala se mărește încă. Impută opoziției unite că nu a dat program precis de guvernare, dacă aspiră să cârmuiască țara. Zice că dacă în privința independenței statului — cum se scrie în proiectul de adresă — se înțelege nu uniunea personală, ci ca în marginele pactului dela 67 să se scoată în relief suveranitatea Ungariei, apoi e și el de acord cu Kossuth.

Intrerupt fiind că de ce n'a lucrat deci pentru această independență, răspunde: «Am stat prea puțin la putere decât ca să fi putut face cât doriam. Sunt însă în coaliție membri cari au stat mai mult la putere: întrebați-i pe aceștia de ce n'am făcut-o ei?»

Față de cele ce a zis erî Kossuth, să peară adică sistemul d'acum, afirmă că el nu știe să fi inaugurat un nou sistem. La tot cazul e ciudat că acest sistem vor să-l doboare și bărbați politici cari ani de zile au servit acest sistem, fie sub Bánffy, fie sub Széll. Cel-ce se aliază cu Bánffy și acuză de corupție sistemul Tisza, își reduce, în fața opiniei publice, propria autoritate și valoare.

Constată, că proiectul de adresă nu se rostește în sens radical asupra afacerilor militare, ci cu moderațiune. *Acuză însă coaliția că nu se rostește asupra proiectului (Berzeviczy) de maghiarizare a învățământului elementor.* Ear la o întrerupere că și liberalii au abandonat acel proiect, declară că asta nu-i adevărat, ci *partidul liberal susține în întregime principiile cuprinse în acel proiect.*

(Ce zic la această Români «liberali» și Sași?)

Abordează pe larg chestia economică, vorbind aproape o oră tot despre însemnătatea ei și chipul, cum trebuie apucate interesele țării. Conchide pentru *uniunea vamală cu Austria.*

În tot decursul vorbirii lui, stânga extremă l'a întrerupt, așa că presidentul *Justh* a trebuit mereu să sune clopoțelul, să admonizeze și chiar să îndrume la ordine pe mai mulți kossuthiști.

Pozsgay a strigat între altele:

«Trebuie să ai răbdare de bou. pentru a asculta obrăznicile acestui prim-ministru»...

S'a și produs atunci așa scandal, că presidentul s'a simțit silit să suspende ședința.

Redeschizându-se peste 20 minute, a continuat tot *Tisza*, vorbind asupra chestiei economice și exprimându-și speranța, că pe 1 Martie anul viitor și majoritatea de astăzi va contribui ca uniunea vamală să mai fie prelungită, pe alți 10 ani, cu Austria.

Declară, că nu primește proiectul de adresă.

Urmează vorbirea dlui *Dr. T. Mihali*, pe care o dăm în altă parte a ziarului nostru.

Ședința s'a ridicat la orele 2¹/₂.

*

Bu'aposta, 6 Maiu.

După furtuna mare de erî, azi Dieta pare ca și vremea frumoasă după furtună. E senin adică pe coridoare, căci nici la 10¹/₄ nu e nimeni p'acolo. Numai galeriile sunt pline și azi.

În toate cercurile se comentează de altfel mult intoleranța de Sâmbătă a kossuthiștilor față de *Tisza* și mulți laudă pe *Iusth*, că a intervenit așa de energic pentru garantarea libertății cuvântului, în cât a amenințat, că-și dă demisia din presidenție, dacă cel-ce l'au ales îl îngreunează poziția. *Aceasta a spus-o Juszt în plină ședință, de pe fotoliul presidial.*

*

De altfel pe tabla vorbitorilor sunt înscrisi, pe ziua de azi, 12 înși, 11 pentru ea, 1 contra proiectului de adresă al coaliției.

Nainte de ședință a venit între Români bătrînul *Madarász*, deputatul (kossuthist) dela 1848 și li-a zis:

«Am venit între voi, ca să primesc lumină dela voi despre voi». Români l'au primit cu respect.

*

Ședința se deschide la orele 10¹/₂. Președea *Juszt*. După obiceiurile formalității și după prezentarea mai multor rapoarte.

Babó Mihály vorbește în chestie personală. Spune, că *Tisza* l'a făcut erî mincinos, pentru-că afirmase, că liberalii și-au retras proiectul lui *Berzeviczy*. Dovedește însă, cu ziarul *Dieta*, că într'adevăr, *Tisza* retrăsese acel proiect printr'o declarație făcută în plină ședință.

Tisza, explică vorbele sale și citează un pasaj din altă vorbire, în care spusese, că numai deocamdată retrăsese acel proiect, dar declarase, că le va aduce în sesiunea cea mai apropiată.

Hock. Dar pe alegeri li-ați retras!

Tisza. Nu s'a gândit atunci nimeni la alegeri!

Babó reflectează și provoacă sgomot.

Tisza luând din nou cuvântul recunoaște că da, unii dintre aderenții partidului liberal aveau oare-care rezerve și nedumeriri față de acel proiect. Crede însă, că acele nu erau întemeiate.

Russu Șirianu (intrerupând). Ba da, erau și sunt întemeiate. D'aceea îndeosebi Români din partidul liberal ar și trebui să părăsească partidul în urma declarației D-tale de erî.

Tisza. Dincontră: eu așa cred, că Români rebue să se alipească unui ori altui partid maghiar, ear nu să formeze partid naționalist separat aici în Dieta, demonstrând și astfel contra unității statului (sgomot și protestări pe băncile naționalităților).

Se intră în ordinea de zi.

Baronul *Bánffy* declară în numele partizanilor săi, că primește cu atâta mai oșebit proiectul de adresă, cu cât el este în plăcută poziție de a putea constata că primind ideile cuprinse în proiect nu trebuie să renunțe la nimic din propriul său politic, ca și kossuthiștii de pildă.

Atingând chestia proiectului privitor la instrucția primară, zice, că-i pare bine, că guvernul l'a retras, deoarece el nu cuprinde toate acele idei, a căror realizare le crede necesare în interesul unității și maghiarizării statului (Români protestează energic). Zice, că Ungurii trebuie să năzuiască a face stat național din statul ungar...

Dr. Sueiu. Dar atunci statul ungar nu va fi stat de drept!

Hodșa Milan. Ci stat condus d'o clasă privilegiată!

Bánffy. În toate țările din Europa tendința ce dominează este a naționaliza statul! Așa se face în Germanii...

Dr. T. Mihali. Destul de rău, că se face așa! *Bánffy* Așa se face și în mica Românie, unde Ungurii sunt împedcați în desvoltarea vieții lor naționale.

Russu-Șirianu. Nu-i adevărat! Nimeni nu prigonește acolo pe Unguri!

Hoch János. Ba da!

Dr. A. Vlad. Ba nu. Citește cum chiar în „Budapesti Hirnap“ Ungurii d'acolo au desmintit aceste neadevăruri.

Bánffy continuă a vorbi despre chestia armatei comune, care așa cum este azi, oferă naționalităților favoruri, și anume: instrucția se face în limba regimentului. E de părere, că pe viitor regimentele să fie alcătuite așa, ca Ungurii să formeze majoritatea, ca astfel la toate limba de instrucție să fi cea maghiară, ca și astfel să promovăm maghiarizarea statului.

Dr. T. Mihali. Numai, că atunci să nici nu cereți bani și recruți!

Bánffy. Ear limba de comandă a regimentelor să fie negreșit cea maghiară.

Accentuează, că nației maghiare să i-se dea toate drepturile, dar naționalităților nimic. (Protestări sgomotoase între Români).

Dr. A. Vlad. Altfel vorbeai când pactai cu Sași!

Bánffy. Despre mine se poate zice că am pactat cu Sași, dar de crezut nu se poate aceasta.

Dr. Vlad. Ba ai pactat. S'o desmintă Sași dacă nu-i adevărat.

Bánffy. Ci adevărul este, că ei au părăsit partidul liberal, când am făcut legea despre maghiarizarea numelor comunelor.

Dr. Vlad Intraseră însă când li-s'a pus în vedere ajutorarea (congrua) bisericilor și școlilor. Asta nu a fost pactare?

Bánffy continuă a vorbi asupra maghiarizării pe toate cărările și cu toate mijloacele.

Russu Șirianu. Se pare că vrei s'ajungi ca ministru president!

Bánffy. Ba nu. Dar dacă se va alcătui guvern din sinul coaliției, îl voi sprijini. Cu condiția însă ca să înăbușe aspirațiile naționalităților.

Termin sperând, că M. Sa nu se va întoarce dinaintea celor cari îl vor prezenta proiectul de adresă, ci tron și națiune vor lucra în înțelegere.

Se suspendă ședința.

ULTIME ȘTIRI.

— Știri prin telefon din Dieta. —

10 oare.

În mijlocul atențiunii generale **Dr. Stefan Pop** răfuește guvernele liberale de până acum; el arată, că partidul liberal de azi e un proiect fals, nu stă pe principiile marilor **Deák** și **Eötvös**. Citează din scrierile acestora. Combate ordonanța lui **Hieronymi** și toate actele guvernelor liberale, în deosebi **Bánffy** și **Tisza**.

E ascultat cu mare atențiune din când în când intrerupt, iar colegii lui români îl susțin față de atacurile intreruptorilor.

12 oare.

Stefan Pop e intrerupt de presedinte, care afirmă, că nici un partid nu urmărește lupta de rasă.

St. Pop: Vorbesc de politica lui **Bánffy**.

Stefan Pop termină vorbirea de o oară cu un succes complet.

Pe culoarele dietei se susține că **Tisza** își va aduce azi succesul în post din Viena.

Răsboiul ruso-japonez.

Din toate punctele de vedere e interesant să se știe ceva despre teatrul toarelor lupte navale, ce pot avea loc în împrejurimile insulei **Formosa**.

Basa principală de operație pentru lupta ponezi e **Macong** pe insulele pescarilor. **Macong** cu admirabila-i poziție în partea de nord a **Formosei**, unde muntele maimuței din nord încoace e un nou **Gibraltar** și superbul port din partea de miază-noapte a insulei, **Chitung**. Magazinul de cărbuni e pe insula **Chitung** cea bogată în șerpți, insulă, ce se află de grupa insulelor **Liuchiu**. Cel mai bun port e fără îndoială **Macong**, cel mai bun și curios port din lumea întreagă. Insulele pescarilor foarte puțin se ridică deasupra suprafeței mării. Intrarea portului **Macong** e ce e drept foarte vastă, dar limbile de pământ, ce în formă de cerc se împletecesc înaintea lui fac, ca marea să fie acolo niștită și îngreunează străbaterea în port a unei flote dușmane, flota rusă are favorabilă, că-și poate alege din mai multe căi. Cel mai rău ar fi drumul **Fuchien**. Pe acest drum e greu a trece cu corabia, fiindcă acolo marea e foarte mică, dovadă, că **Formosa** când-va era legată cu continentul. Pe apele vestice sunt foarte multe corăbii cari la fie-ce pas pot controla manevrele flotei ruse. De pe insulele pescarilor se poate vedea și insula **Formosa**. Unii zic, că ma

marinarilor și cronicile chineze atestă asta. Pe mare din răsăritul Formosel poate să se găsească omul foarte departe. Aici ori cât de departe se pot depărta Rușii dela insulă. Curentul gulfic al Aziei răsăritene, Curosovo, le dă mână de ajutor. Luțea curentului este zilnic 60—70 kilometri. Curentul este de puternic, că pe vreme de vânt din nord-est și vapoarele mai mici, ce să vină din Anping la Chilung, sunt de curent până la țarmurile sudice ale Formosel. De aceea vapoarele canadane, care merg din Hongcong la Iocohama, de multe ori își iau direcție ostică, trec în mare prin cavatul *Basi*. *Canalul este profund*. Din Martie până în Noembrie curentul este foarte des. Mai mult sunt vifoarele vara, primăvara și toamna e mai slab curentul.

Rușii nu vor putea înconjura sudul Formosel fără să fie observați de țărâni Japoniei, care în ce privește teatrul material al războiului nu au multe șanse favorabile.

— Știri prin poșta. —

Situația pe mare. Situația în marea chineză este potrivită a produce din moment în moment o încordare tot mai mare. Știrile despre flotile japoneze sunt tot mai puțin. Unde se află acum Togo, nu știu nici măcar cercurile marine din Japonia. Singurul punct pozitiv, din punct de vedere al tacticii pozitive asupra Japoniezilor este decretarea stărei de asediu în insula Formoza.

Dar totuși azi nimeni numai crede, că Togo ar putea simțea simburile flotei sale în apropierea Formosel; ba mai mult e de crezut, știrea că Japoniezii stă cu marile sale cuirasate la sânul pe termenul sud-estic al Coreei, de unde ar domina drumul direct maritim de la Vladivostoc, ci ar purta lupta și coastele japoneze în contra vreunui război al națiilor; afară de aceasta, în apropierea Formosel a bazei sale naturale, ei ar, până în prezent decisiv, toate mijloacele de ajutorare, și cele trebuincioase pentru flotă. De oare-ce nu au stău lucrurile, într-o luptă maritimă.

Togo ar trebui să arunce toată puterea sa asupra Japoniei, și o dată cu dominațiunea sa să pună în joc și toate succesele obținute până acum pe termenul asiatic și pe continent, și ușor de înțeles, că el nu voeste să se măture cu adversarul într-o mare luptă decisivă, de care în cazul când n'ar putea-o ocoli; deocamdată el consideră ca cea mai importantă problemă sa, ca să apere cu marile sale cuirasate legătura dintre armata din Mandșuria și Japonia.

Realizarea acestei misiuni defensive nu conducează natural de loc o renunțare la o acțiune, ce ar avea de ținte împiedicarea și reunierea flotei lui Rojdestvensky cu a lui Nebogatof. De aceea amiralul Togo far fi însărcinat pe amiralul, care se presupune, că se află cu o divizie de vase la nord-vest de insulele Notoena.. A treia escadră rusă trebuie că trece acum în Japonia și astfel o depărțată numai cu 700 kilometri maritime de flota lui Rojdestvensky; distanța aceasta se poate face în trei zile...

Nu se știe nimic, ce ordine are Kamimura. Flota de vase ale acestui amiral constă din mai multe incrucișătoare cuirasate mari și răpezi, cămănu le-ar putea ține piept vasele vechi și mici ale lui Nebogatof. Afară de aceasta, Kamimura mai dispune de un număr de torpiloare mari răpezi și dacă ar fi să le sacrifice pe acestea aruncându-le în contra escadrei lui Nebogatof, atunci ar putea produce o mare încordare.

De altă parte, nu e exclus, că incrucișătoarele detașate spre sud de către Rojdestvensky, să se afle pe Kamimura și acesta să cază astfel între două focuri.

Din toate ce s'a putut observa dela apariția flotei lui Rojdestvensky, în marea sud chineză, se vede fără îndoială, că forțele materiale și morale ale Rușilor trebuie prețuite mai sus, ca după războiul Arthur, apoi că escadră baltică dispune de un serviciu de informații, cum rușii n'au mai avut până acum pe apă și pe uscat.

Atitudinea lui Togo dovedește, că într-o luptă principală Japoniezii nu sunt siguri de vic-

torie. Dacă el s'ar fi simțit superior Rușilor i ar fi luat repede pe aceștia în marea sud-chineză, având mai cu seamă în vedere paguba grea, ce o suferă comerțul japonez...

NOUȚĂȚI.

ARAD, 8 Maiu 1905.

— **Prânz la curtea episcopală.** Duminică P. Sa Ep. nostru a dat un festiv prânz în onoarea membrilor sinodali. Au luat parte P. Cuvioșii Lor vicarul Vasile Mangra, arhimandritul Aug. Hamsea, protosincelul Roman Romu Giorogar, d-nii Nicolae Oncu, Nicolae Roxin, Gherasim Serb, Vasile Goldiș, Voicu Hamsea, Traian Putici, Ioan Georgea, Petru Serb, Dionisie Stoica, Ilie Moga, George Popovici, Emanoil Ungurean, Petru Truția, Andrei Horvath, George Feier, Aurel Petrovici.

— **Francisc Iosif și Victor Emanuel.** Ziarul prusian „Journal“ a răspândit știrea, că regele Francisc Iosif va vizita pe regele italian la Roma. La întrevăderea dela Veneția a lui Goluhovski și Tiltoni s'au hotărât și amănuntele acestei vizite. Regele nostru va fi însoțit la Veneția de ministrul Goluhovski și Pitreich. Papa încă e învoit la această vizită.

— **Concertul elevilor școalei române din Șega.** Suntem informați, că muzica instrumentală a elevilor școalei române din Șega (Arad) va concerta zilnic pe timpul sesiunii sinodului eparchial în superba grădina a hotelului „Palatin“ a dlui I. Pașca cu program variat de doine, hore și marșuri naționale.

— **Luna morților.** Ziua durerilor adulțeri aminte... Gândul își sboară în trecut, caută să întrușipeze fisionomie, figura, tot a persoanelor pierdute, răpite de moartea crudă... Păcitură curg inimile întristate spre cimitere, unac caută consolare în misticile, mișcătoarele cântări ale bisericilor.

Azi dimpreună cu preoții în odăjdii familii, singuratic se roagă pentru desrobirea sufletelor rudelor, prietenilor, cunoscuților.

— **Mulțumită.** Toți acei stimați domni, cari din incidentul alegerii, denumirii și instalării mele de protopresbiter al Șiriet m'au distins cu cordiale felicitări, primiască profunda mea mulțumită. Șiria la 20 April (3 Maiu) 1905. Mihail Lucaș, protopresbiter rom.-ort.

— **Avansări militare.** Numărul dela 30 Aprilie al foaiei militare publice avansările de Maiu în armata comună.

Aflăm și următoarele nume românești: Maiorul Ioan Lilescu din reg. 65 de inf. și Mih. Seracin din reg. nr. 4 de inf. au fost avansați la gradul de locotenent colonel. Căpitanul cl. I. Ioan Boeriu din reg. nr. 68 a fost numit maior la reg. nr. 76 de inf. — Căpitanul cl. II. Victor Rus din reg. nr. 5 de inf. a fost avansat căpitan de cl. I — Locot Dem. Turcan din reg. nr. 85 a fost numit căpitan cl. II. Locotenenti: Sublocotenentii Simeon Precupu (32), Ios. Baltezan supranumărat în reg. 50 pedagog, și copreștor la școala reală inf. din Kismárton (Eisenstadt), Aurel Popianu (43), Emil de Herbay (33) și Adrian Miculescu din reg. 59, totodată transferat la 50. — Sublocotenent: Aspiranții de ofițer Petru Cășiu (60), Aurelian Georgescu (64), Eugen Hatos (38), Vasile Bujor (19), George Ciat (51). — Sublocotenentul Emil Cheșian dela depoul de armăsări împărătești din Alta Regata a fost avansat la gradul de locotenent. — Preotul militar gr.-or. cl. I. Pavel Boldea din Viena a fost numit protopop militar gr.-or. Preotul militar cl. II. Terențiu Bugariu, din Timișoara a fost înaintat în cl. I. car dl Dr. Virgil Cioban, profesor la seminarul din Sibiu, a fost numit preot militar cl. II. la Sibiu. — Locotenentul auditor Sebastian Brândușa din Cașovia înaintat la gradul de căpitan. Transferați: Căpitanul Cornel Cosgaria dela reg. 55 la 43 de inf. și căp. Nicol. Lugoșan dela corps-art. reg. nr. 5 la corps-art. nr. 12 și sublocotenentul de comptabilitate Emanuel Florea dela reg. 29 la 64 de inf. — Locotenentul Toma Manciu din reg. 81 de infanterie a primit dela ministerul de războiu decret de laudă. — Sublocotenentul în rezervă Silviu Suciu dela reg. 78 inf. i-s'a admis cererea de a eși din armată.

— **Moștenirea reginei Natalia.** Toată averea nfericitelui rege Alexandru o moștenește mamă-sa, regina Natalia. Averea e considerabilă, fiindcă Obrenovicii au avut numai în Bâlgard mai multe case mari, apoi au moșii întinse. Mobilierul, aranjamentul din conac încă face multe parale.

Toate acestea se vor licita la Viena.

— **Logodnă.** Cu deosebită plăcere aflăm, că distinsul nostru tinăr Dr. Vasile Merușiu, asistent la universitatea din București și secretar al comisiei române petrolifere s'a fidanțat cu gentila d-șoară Tulia fca fruntașului luptător național Dr. Vasile Lucaci.

Multe sincere felicitări!

— **Conservatorul scie:** 50 transilvăneni au sosit în excursie în Capitala noastră.

Escursionistele sunt eleve din clasele superioare ale Institutului român de fete din Sibiu. Acum vin din Curtea-de-Argeș, unde au văzut mănăstirea lui Negru-Vodă și celelalte curiozități. În București vor sta 3 zile, iar Vineri vor pleca la Sinaia și Predeal.

Ministrul de culte, dl Mihail Vlădescu, informat de sosirea excursionistelor, a avut buna voință să dea ordin a se pune la dispoziția elevelor internatul dela Icoană, cât timp vor sta în București și sanatoriul din Predeal, pe cât timp vor vizita Predealul, Sinaia și celelalte localități.

— **Fidanțare.** George I. Trifan s'a fidanțat cu d-șoara Elena Grindean.

Felicitările noastre.

— **Serisoarea aruncată.** În capitala noastră s'a întâmplat un caz hazliu. Un detectiv a observat pe stradă o doamnă, cum a aruncat din mână o scrisoare, după ce a rupt-o în bucați. Detectivul a luat bucățelele. Într-o cafenea le-a pus laolaltă și a scos câteva propoziții din ele. Era scris:

„Doamnă. După prânz între 3—4 oare. Sper, că în momentul ultim nu te vei îngrozi. Un moment e de ajuns. Nu te speria. Nu va curge mult sânge. Te vei mântui de atâta chin...“

Detectivul numai decât a făcut arătare la poliție și împreună cu alți detectivi a aflat curind pe doamna respectivă. La 3 ore 4 detectivi urmăreau pe doamna. Ea era foarte agitată. Pe boulevard a intrat într-o curte. Detectivii au urmărit-o. Doamna s'a urcat în catul al doilea, a intrat într-o locuință. Detectivii s'au urcat după ea, dar când au ajuns la ușă au auzit un strigăt pătrunzător. S'au îngrozit crezând, că au ajuns prea târziu să împedece omorul. Când au intrat însă au văzut pe doamna șezând pe un scaun, ear un doctor lângă ea — îi trăsese o măsea.

— **Miliardarii anticității.** Gazeta franceză „Gaulois“ înșiră numele miliardarilor din vechime, ca dovadă că și pe vremea aceea erau oameni putrezi de bogați. Primul e regele Solomon cu 20 miliarde. Dela tata-său a căpătat 10 miliarde. Alexandru Machedon după expediția cunoscută s'a întors acasă cu 4 miliarde. Ptolomeu Philadelphus a avut 6 miliarde. Împăratul a dăruit mamei pentru zidirea formelor 50 miliarde. Lucullus cel vestit după prânzurile și bețiile cele aranja, să fi avut 3 miliarde. De jurat să jure pe adevărul celor spuse „Gaulois“.

— **Războiul de Țiganii.** În apropierea unui oraș din Galiția tăbăriseră vre-o 40 de căruțe țigănești cu toată oastea țigănească. S'au pus să-și aleagă voevod. Nu s'au putut însă înțelege din cauza unei țigance frumoase. Bățul de pace a fost frânt de către țigănci, după ele au intrat în foc țiganii și din toată bătaia a rămas un țigan mort și vre-o zece răniți. După bătaia s'au luat însă cu graba la fugă, pentru-că știu, că de regulă au de lucru cu geandarii.

— **Cel mai mare pod din lume.** La Canada se face un pod peste strimtoarea Canso, care desparte insula Capului Breton de continentul Scoției-Noi. Peste acest pod va trece un drum de fier spre Sidney. Va fi lung de 1330 metri și bolta de căpetenie va avea o deschizătură de 550 metri. Pentru facerea lui se vor întrebuița 35.000 tone de oțel și va costa 25 milioane. Va fi înalt de 45 metri 75 cm. deasupra nivelului apei în creștere. Acesta este podul cel mai mare din lume.

— **Nicolau Șiclovan inginer diplomat și-a deschis cancelarie tehnică în Oravița.**

— **Promoțiune.** Dl George Ciuhandu, care de curând a prestat cu succes ultimul rigoros (din Greșală am anunțat acel examen drept promoțiune N. R.) la facultatea teologică din Cer-

BANCA NAȚIONALĂ A ROMÂNIEI.

SITUAȚIUNEA SUMARĂ.

1904 Artic.	ACTIV	1905	
		9 Aprilie	16 Aprilie
70066369	Reserva metalică Aur.	45538625	64760785
29646000	„ trate Aur.	19319000	64857625
3685198	Argint și diverse monete	4142396	4166024
6608278	Portofoliu Român și Străin	39417302	36647534
1125082	{*) Impr. contra ef. publice 6395900	17221016	17765867
	{ „ „ „ „ în cont curent 11369967 }		
1999897	Fonduri publice	11999953	11999953
3823322	Efectele fondului de rezervă	14388711	14388711
1732546	„ „ „ amortisarea imob. și material	1708306	1708306
5669484	Imobili	5668046	5669837
568654	Mobilier și Mașini de Imprimerie	575241	575241
532640	Cheltuieli de Administrațiune	453271	542043
9788554	Deposite libere	82413730	82839430
—	Compturi curinți	18477712	20423159
16652322	Compturi de valori	16844407	17156941
198346		278070876	278738671
	PASIV		
2000000	Capital	12000000	12000000
18210165	Fondul de rezervă	19548627	19548667
2740900	Fondul amortisării imobilelor și material	2923784	2923784
8948090	Bilete de Bancă în circulațiune	160573000	160764630
630434	Dobânzi și beneficii diverse	611735	662160
9788554	Deposite de retras	82413730	82839430
9480203	Compturi curinți	—	—
198346		278070876	278738671

Scomptul 5%
*) Dobânda 6%

Prăvălia de fer și deosebite instrumente

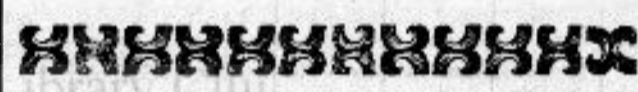
Fraților Berta

(Berta-Testvérek)
Arad, Andrassy-tér 3.
Telefon 386. Telefon 386.

Deposit bogat în fer și mărfuri de metal, în diferite instrumente, în ferării pentru mobili și edificii, cuptoare de fer de Nadrág și Meiding de primul rang Mașine (sparherl) pentru bucătării de Olanda elegante, specialități pentru economia de casă, dulapuri pentru ghiață.

Arme Ferlah și Piper, puște pentru vânători: Mopopol de vânzare a coaselor de oțel Barabás Béla și a pompelor de stropit contra nenorosporei pe lângă o garanță de 10 ani, Instrumente de verit etc. Foarfece engleze, Solingene veritabile, peneținuri și briciuri.

Deposit esclusiv „AHOI“
Pe seama ținuturilor sud-ungare unicul deposit al lustrului de argint: VENUS pentru cuptoare.
Comandele de provincie se efectuează pentru prețurile ieftine de zi.

INSTITUTUL LUI LÖWY

pentru împrumut de **SACI** și strae

comandă marele magazin de saci și strae bune în or-ce mărime. Serviciu prompt și conștientos. - - - Prețuri foarte ieftine.

Cel mai bun loc pentru saci și strae bune!

PARTOFI PRIMA cu vagonul pentru culnă și sămănat.

Löwy Zsigmond

— Temesvár gyárvaros, Fő-utca 33. sz. —

Rog

Incercati și vă veți convinge!

să binevoiasă fie cine a se convinge ce convenabil poate să-și procure de la mine articole de aur, obiecte ornamenticale de argint, juvaeruri moderne, precum și oroloage de buzunar foarte fine.

Prețurile-s ieftine. Asortimentul mare.

Cu stimă:

GELLER I.

— Arad, Andrassy-tér 14. —

POMPE DE VIN

reg. ung. priv. și țevi de gumi calitatea cea mai bună.

Din cilindrul pompei se scurge vinul până la cel din urmă strop, ear sâmburii de struguri, coaja și alte părți necurate se îndepărtează numai de cât, prin asta pompa nu se strică și nici vinul nu se poate strica. Pentru funcționarea pompei se dă o garanță pe 3 ani (reparație gratuită).

PUMPE DE FOC

253

cu ventiluri rotunde. Pentru comune foarte potrivite, de oare ce a întrebuintarea de apă nesipoasă ori murdară nu abzie serviciul Pentru funcționarea regulată a mașinei se primește garanție pe 3 ani (reparație gratuită). Șurube potrivite unitare și țevi de cânăpă din launtru captușite cu gumi cu prețurile cele mai ieftine.

Fantani cu țevile trebuincioase în preț de fabrică.

HÖNIG OTTO

fabricator de pompe reg. ung. priv.

Arad, Rákóczy-utca 27.

Stropitori de vie se primesc spre reparare.

Prima Societate de Credit Funciar Român din București.

LISTA

De scrisurile funciate 4 % și 5 % eșite la tragerea 12-a și a 47-a făcută în ziua de 9/22 Aprilie 1905. — Aceste scrisuri sunt eșite la sorti cu cuponul de 1 Ianuarie 1906 și se vor plăti al pari (sută în sută) la Casa Societății cu începere dela 1 Iulie 1905 st. n.

4 %			5 %												
5000	1000	100	5000					1000					100		
405	300	26	402	2388	3236	4499	9843	20002	26263	32212	3024	15821	30776	96718	912
407	310	36	412	2398	3246	6205	9853	20012	26273	32222	3034	15831	30786	96728	932
415	320	46	442	2602	3276	6215	9863	20022	26283	32232	3054	15841	30796	96748	952
417	330	56	452	2610	3296	6225	9873	20042	26293	32242	3064	15851	35618	96758	982
425	340	66	472	2612	3914	6235	9893	20062	26400	32262	3084	15861	36400	96768	992
427	350		482	2620	3924	6245	13601	20072	26410	32292	3094	15871	36410	96788	
435	360		1309	2640	3934	6255	13611	20082	26420	34135	3607	15881	36420	95798	
437	380		1319	2642	3944	6265	13621	20092	26430	34175	3617	15891	36430		
447	390		1329	2650	3964	6275	13631	23509	26440	34185	3637	21205	36440		
467	803		1339	2660	3974	6285	13641	23519	26460	34195	3647	21215	36450		
477	823		1349	2670	3984	6295	13651	23529	26470	39814	3657	21235	36460		
487	833		1359	2672	3994	8517	13661	23539	26480	39824	3677	21245	36470		
497	843		1369	2680	4009	8527	13671	23549	27118	39834	3687	21255	36480		
4504	853		1389	2682	4029	8537	13681	23559	27128	39844	3697	21275	36490		
4514	863		1399	2692	4039	8547	13691	23569	27138	39854	8405	21285	84603		
4524	873		1903	2705	4049	8557	19601	23579	27148	39864	8415	21295	84613		
4534	883		1913	2715	4059	8567	19611	23599	27158	40908	8465	21409	84653		
4544	3008		1933	2725	4089	8577	19621	23819	27168	40918	8475	21419	84653		
4554	3018		1953	2745	4300	8587	19631	23829	27178	40928	8485	21439	84663		
4564	3028		1963	2755	4310	8597	19661	23859	27188	40938	8495	21449	84673		
4574	3038		1973	2765	4320	9009	19671	23869	27198	40948	8506	21459	84683		
4584	3048		1983	2775	4350	9019	19681	23879	29002	40958	8596	21469	84693		
4594			1993	2785	4370	9029	19809	23889	29012	43305	9605	21479	85709		
			2101	2920	4380	9039	19819	23899	29032	43315	9635	21489	85719		
			2308	2930	4390	9049	19829	26203	29042	43325	9645	21499	85729		
			2328	2940	4409	9099	19849	26213	29052	43335	9665	30716	85749		
			2348	2950	4429	9803	19859	26223	29062	43345	9675	30726	85779		
			2358	2980	4449	9813	19869	26233	29072	43365	9695	30746	85789		
			2368	2990	4459	9823	19889	26243	29082	43375	15801	30756	85799		
			2378	3226	4489	9833	19899	26253	29092	43385	15811	30766	96708		
										43395					

Consiliul de administrație: Membri: I. Calinderu, D. V. Polizu-Micșunești, Ștefan D. Greceanu, Anton Carp, A. Camuzino, Pășcanu, I. Pilat, D. Protopopescu. Director: D. A. Sturdza. Șeful Serv. Comptabilității: I. C. Constantinescu. Funcționari delegați la tragere: P. Ștefănescu, N. Dumitrescu, I. Niculescu. Asistenți: S. Finkelstein (Cassa Marmorosch Blank), Em. M. Stort (Cassa Eftimiu & Co.), A. B. Haim, (Isac M. Levy S-sori).

Compactor român în Arad.

Subscrișii mi iau voie a aduce la cunoștința o or. publică română, că reintors din străinătate m'am stabilit în Arad str. Weitzer János Nr. 7, unde mi-am deschis un

Atelier de compactorie modernă,

arangiata cu mașinile cele mai noi și mai perfecționate, sunt în plăcuta poziție a efectui ori ce lucrări atingătoare de această branșă dela cele mai simple până la cele mai fine legături de lux. Asemenea pentru legături protoale p. cancelarie, cărți bisericești, cărți de rugăciuni pentru preoți onorați domni preoți, în tomuri singuratiche ori în cartii de orice mărime, pe lângă asigurarea unui serviciu solid, prompt și ieftin.

In speranța. că onor. publică română mi va oferi binevoitorul concurs, rămân

Cu distinsă stimă
Iustin Ardelean,
compactor.

Igaz Sándor

ciasornicar și giuvelier.

— ARAD, Piața Libertății —

lângă edificiul teatrului vechiu.

Aur și argint călcat cumpără p. prețul cel mai mare de zi, ori schimbă pentru alte obiecte de aur și argint

Bijuterii, oroloage, aur călcat

și recușite de argint, seduli de amănetaie cumpără pentru prețurile cele mai mari ori le schimbă pentru obiecte noi

DEUTSCH IZIDOR

ciasornicar și giuvelier

ARAD, Strada Bisericii
(Palatul minorităților.)

Isverul cel mai ieftin de cumpărare dela bijuterii și oroloage.

GORON GYÖRGY

văpsitor de odăi și colorator

ARAD, BOCSKAI-TÉR 3. SZÁM.

Cu prețuri moderate efectueșcă văpsiri de odăi, colorări și tapiserii de odă dela cele mai simple până la cele mai poșoare.

Bogat asortiment de tapete din patrie străinătate și tapiserii pentru odăi.

Comande din loc și din provincie se efectueșcă conștietios.

Cu stimă

Goron György
văpsitor și colorator
ARAD, BOCSKAI-TÉR 3.

DOCTORUL ALEX. M. POȘTOL

specialist în medicina internă;
consultă zilnic dela 8—12 a.m.
și dela 3—6 p. m. — în

BAILE HERCULAN

(HERCULESFÜRDŐ)